

VURAL SÖZER

MÜZİK
TERİMLERİ
SÖZLÜĞÜ

Remzi Kitabevi

MÜZİK
TERİMLERİ
SÖZLÜĞÜ

VURAL SÖZER

MÜZİK
TERİMLERİ
SÖZLÜĞÜ

Remzi Kitabevi

MÜZİK TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ / Vural Sözer

© Remzi Kitabevi, 2012

Her hakkı saklıdır.

Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Kapak tasarımı: Emrah Apaydın

ISBN 978-975-14-1496-0

BİRİNCİ BASIM: Mart 2012

BEŞİNCİ BASIM: Mayıs 2023

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul
Sertifika no: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090
www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi
4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul
Sertifika no: 44903 / Tel (212) 629 0615

Sunuş

Müziğin başlangıcı, insanoğlunun “koru” duygusudur. Güçlünün güçsüzü yok ederek yaşadığı binlerce yıl öncesinde; mağarasına kapı yapmayı akıl edemezken, iki ağaç dalını birbirine vurarak (ilk vurmali çalgı) çıkardığı sesle dışarıda bekleyen ölümcül tehlikeden kendisini korumaya çalıştı.

Ürkütücü bir yerden geçerken ısıklık çalmamız; karanlıkta eve girerken, ışıkları yakmadan önce gürültülü sesler çıkarmamız; korkumuzu günümüze yansıtan davranış biçimlerimizdir.

Yine binlerce yıl önce, bir başka insanoğlu; avladığı hayvanın kemiğindeki iliği emerken çıkan sesleri duyunca, önce şaşırıldı, sonra beğendi, daha sonra da aynı kemiği üfledikçe (ilk üflemeli çalgı) kendisine haberleşmenin yolunu açtı.

İlk Çağ'a uzanan bu olgulardan biri de yine bir mağaranın önünde yaşandı: Çocuklar kendilerine bir oyun icat ettiler. Kuruyup tel gibi incelmış hayvan bağırsağını iki ucundan çektiler ve parmaklarıyla dokunarak (ilk telli çalgı) sesler çıkardılar ve gülüşüp eğlendiler. Onlar, bu oyunları müziğin kapısını araladılar.

Bugün, müzik denilen bir dünya ve bu sözlükte o dünyaya özgü terimler var. İlginizi çekecek ve bilginizi pekiştirecek binlerce terim...

Vural Sözer

Kısaltmalar

Alm.	Almanca	İsp.	İspanyolca
Ar.	Arapça	İsv.	İsveççe
bk.	Bakınız	İt.	İtalyanca
Bre.	Brezilya dili	Jap.	Japonca
Bul.	Bulgarca	Kor.	Kore dili
Cav.	Cava dili	Küb.	Küba dili
Çek.	Çekçe	Lat.	Latince
Çin.	Çince	Leh.	Lehçe
End.	Endonezya dili	Mac.	Macarca
Far.	Farsça	Nor.	Norveççe
Fr.	Fransızca	Osm.	Osmanlı Türkçesi
Gal.	Galce (Galler'in ortak dili)	Por.	Portekizce
Haw.	Hawaii dili	Pro.	Provans dili
Hin.	Hintçe	Rom.	Romence
İbr.	İbranice	Rus.	Rusça
İng.	İngilizce	Sl.	Slavca
İrl.	İrlanda dili	Yun.	Yunanca

A

A. 1) İngiliz ve Almanlar nota ve perde adlarını harflerle belirtirler. Abecesel sıralamayla A "la" sesini, diğer harfler de la'yı izleyen sesleri simgeler: B (si), C (do), D (re), E (mi), F (fa), G (sol). Bir başka deyişle, Do majör dizinin altıncı derecesi. 2) İtalyan müzik yazısında bağlaç olarak kullanılır. Örneğin "A2" çok sesli bir müzik parçasında, iki sesin; enstrümantal müzikte ise, iki çalgının birlikte, fakat ayrı partileri icra edeceklerini belirtir.

Abbassamento di mano (İt.). Klavsen, org ve piyano gibi tuşlu çalgıların çapraz el ile (bir eli öbür elin üzerinden aşırarak) çalınacağını belirtir. Kısa yazılışı: abb.

Abbassamento di voce (İt.). Şan'da sesi alçaltmak.

Abbassando (İt.). Kısarak, alçaltarak (yorumda vurguyu, sesi).

Abbellimenti (İt.). Süslemeler.

Abdal. Anadolu'nun kimi yörelerinde, gezgin davulculara verilen ad.

Abendmusik (Alm.). "İkinci Müziği". Lübeck'teki Marienkirche'de, 1640'lı yıllarda, her yıl Noel öncesi arka arkaya beş pazar akşamı verilmeye başlanan dinsel müzik konserleri. Dietrich Buxtehude'nin (1637-1707) aynı kilisede orgcu ve koronun genel müzik yönetmeni olarak hizmet ettiği yıllar (1668-1707) en parlak dönemini yaşayan bu konserler, 19. yüzyılın başlarında giderek önemini yitirdi.

Abgesang (Alm.). Ortaçağ müzikçileri Minnesinger ya da Meistersinger'lerin söyledikleri şarkıların son bölümü. *Barform* diye tanımlanan bu özgün şarkı türünün birinci bölümüne *Stollen*, ikinci bölümüne *Aufgesang* denirdi.

Abreviyasyon(lar) Fr. *abréviation(s)*. bk. Kısaltmalar.

Abstossen (Alm.). Notaları tek tek, belirgin çalmak. bk. Staccato.

A cappella (İt.). Çalgı eşliği olmayan, yalnız ses için yazılmış müzik türü.

Acatisto (İt.). Bizans kilisesinde okunan bir ilahi. Ayakta söylenir. Bu geleneksel ilahinin kaynağı kesin değildir. Ancak, ilk kez, İstanbul'un Avar kuşatmasından kurtulması anısına 626 yılında söylendiği sanılır.

Accademia di Santa Cecilia. Etkinliğini bugün de sürdüren en eski müzik kurumu. 1556'da Giovanni Pierluigi de Palestrina tarafından kuruldu. Eğitim, konser ve kültür alanlarında uzun yıllar Congregazione dei Musicisti di Roma adı altında etkinlik gösterdi. 1877'de adı Conservatorio di Musica Santa Cecilia olarak değiştirildi. bk. Santa Cecilia.

Accarezzevole (İt.). Okşayan (kulağı) bir anlatımla.

Accelerando (İt.). Hızlandırılmış. *Accelerare*: Hızlandır; *Acceleratamente*: Hızlı.

Accent (Fr.). Aksan. bk. Vurgu.

Accentato (İt.). Etkili, belirgin bir biçimde. Vurgulayarak. Belirginleştirerek (bir müzik yapıtının yorumunda).

Acciaccato (İt.). Kabaca. Sertçe (bir müzik yapıtının yorumunda).

Acciacatura (İt.; Alm. *Zusammenschlag*). Hızlı çalındığında, ritmik değeri sonrakinden ayırt edilebilen nota. 18. yüzyılda klavsen ve orgcuların vurguları güçlendirmek amacıyla kullandıkları belirteç. Scarlatti'nin klavsen için yazdığı sonatlarda sık rastlanır. Bir tür süsleme.

Accolade (Fr.). Akolâd. bk. Kaş.

Accord bk. Akor.

Acem (Ar.). 1) Türk müziğinde makam. Bayatî makamı dizisinin tiz yanına, acemî'de çarğâh beşlisinin eklenme-

siyle oluşur. Güçlüsü acem (fa) perde-sidir. Dügâh'ta (la) karar verir. Genellikle hüseynî (mi) ve acem perdelerinden başlar. Karara doğru eviç (fa diyez) ve hisar (mi bemol) perdelerinin kullanıldığı da olur. 2) Türk müziğinde tiz sekizlinin dokuzuncu perdesi (fa).

Acemaşiran (Osm.). Türk müziğinde makam. Çargâh makamının acemaşiran (fa) perdesi üzerine aktarılmasıyla (şeddiyle) oluşur. Çargâh beşli-de karar verir.

Acembuselik (Osm.). Türk müziğinde birleşik makam. Acem ve buselik makamlarından oluşur. Karar öncesi zengûle (la bemol) perdesi kullanılır. Dügâh'ta (la) karar verir.

Acemdilfirib (Osm.). Türk müziğinde birleşik makam. Acem ve hüseynî makamlarından oluşur. Dügâh (la) perdesinde karar verir. Bulucusu olduğu sanılan Torun Ağa, bu makamda 1 peşrev, 1 saz semaisi bestelemiştir.

Acemkürdî (Osm.). Türk müziğinde birleşik makam. Acem ve kürdî makamlarından oluşur. Dügâh (la) perdesinde karar verir.

Acemli rast. bk. Rast.

Acemmurassâ (Osm.). Türk müziğinde birleşik makam. Acem ve bayatî makamlarından oluşur. Dügâh'ta (la) karar verir. Karcıgar makamını andıran yapıdadır. Farabi'nin bu makamda ve berefşan usulünde bestelediği 1 peşrevi vardır.

Acemtarab (Osm.). Türk müziğinde birleşik makam. Acem ve hüseynî-aşiran makamlarından oluşur. Hüseynî-aşiran'da (mi) karar verir.

Açılı arp. Boyun ve gövdesi dik açı oluşturduğu için bu adla anılan telli çalgı. Arp'ın atası. İlk örnekleri İ.Ö. 2000 yılına kadar uzanır. Mezopotamya ve Mısır'da tıpkı arp gibi iki elin parmaklarıyla çelinerek çalınırdı. Dizlerin üze-

rine yatırılarak ve mızrapla çalındığı da biliniyor. Aynı çalgıya İran'da *çeng* (İ.S. y. 600), Arap ülkelerinde *çunk* adı verilir. Mısır'da 16., Osmanlılarda 17., İran'da 19. yüzyıla kadar kullanıldı. Son örnekleri, boyun bölümü yere konur ve diz çökülerek çalınırdı.

Ad libitum (Lat.). Belirli bir tempoya bağlı olmadan, dilediğince yorumlamak (çalmak, söylemek).

Adagietto (İt.). 1) Adagio'dan biraz daha yavaş tempo. 2) Kısa bir adagio parça.

Adagio (İt.). 1) Andante'den daha yavaş, largo'dan daha hızlı bir tempo. 2) Sonat, senfoni gibi yapıtların ikinci (yavaş, ağır) bölümü. Hız belirleyen öbür terimlerle birlikte kullanılarak değişik anlamlar alır. Örneğin: *Adagio assai* (en yavaş), *adagio di molto* (çok yavaş), *adagio sostenuto* (yavaşlamaya hazırlanarak). Kısa yazılışı genel olarak *adag.* (*ado.* ya da *ad.* biçiminde kısaltmalarına da rastlanır).

Adagissimo (İt.). Adagio'dan daha yavaş tempo. *Adagississimo*, eş anlamda kullanılır.

Adaptation (Fr.). Adaptasyon. bk. Uyarlama.

Addolcendo (İt.). Gittikçe yumuşaklaşarak (yorumda).

Addolorato (İt.). Hüzünlü, kederli, elemli (vokal yapıtların yorumunda).

Adirato (İt.). Çileden çıkmışcasına hiddetli. Öfkeli, hırslı (vokal yapıtların yorumunda).

Aerofon (Fr.). bk. Org.

Affabile (İt.). Saygın (vokal yapıtların yorumunda).

Affanato (İt.). Keder, üzüntü, kaygının verdiği telaş içinde; soluk soluğa; soluğu kesilircesine (vokal yapıtların yorumunda). Eş anlamda: *Affanoso*.

Affetti (İt.). 16. yüzyıl sonlarında 17. yüzyıl başlarında bestecilerin, yapıtlarında

heyecanlı bir anlatımı belirtmek amacıyla kullandıkları terim.

Affetto (İt.). Aşırı istekle, tutkuyla (yorumda).

Affettuoso (İt.). Sevgi dolu. Sıcak. İçtenlikle (vokal yapıtların yorumunda).

Affrettando (İt.). Hızı coşkulu bir biçimde artırarak. Eş anlamda: *Affrettoso*.

After-dance (İng.). *Pavana* ve onu izleyen *gagliarda* örneğinde olduğu gibi, arka arkaya oynanan iki danstan ikincisi. Birincisine göre daha hızlı ve değişik tempoda olur.

Agevole (İt.). Hafif, kolay, rahat bir canlılıkla (yorumda).

Aggradevole (İt.). Hoş, zevkli (vokal yapıtların yorumunda).

Agitato (İt.). Gergin, huzursuz bir anlatımla (vokal yapıtların yorumunda).

Agnus Dei (Lat.). "Tanrı'nın Kuzusu". Hıristiyan dinsel törenlerinde, kiliselerde okunan birçok duada, İsa Peygamber bu adla anılır. Vaftizci Yahya'nın bir sözünden alınan bu deyiş, İsa Peygamber'in çarمیha gerilmekle, Tanrı'ya kurban edilmiş olduğunu belirtir: "*İşte, dünyanın günahını taşıyan Tanrı'nın kuzusu...*" Çarمیhtaki İsa figürlerine; üzerine bu figürler basılmış ve Papa tarafından kutsanmış olan balmumu disketlere de Agnus Dei denir.

Agogic (İng.). Bir tür vurgu. 1) Bir notayı uzatarak ya da yavaşlatarak belirgin bir duruma getirmek. 2) Ritmin dışına çıkmak.

Agrément(s) (Fr.). Süsleme(ler).

Ağır aksak. Türk müziğinde 9/4'lük küçük usul.

Ağır aksak semai. Türk müziğinde 10/4'lük küçük usul.

Ağır çember. Türk müziğinde usul. Yürük ölçüsü 48/4, hafif ölçüsü 24/4. Genellikle yürük ölçü kullanılır.

Ağır devri hindî (Osm.). Türk müziğinde 7/4'lük küçük usul.

Ağır devri kebir (Osm.). Türk müziğinde 14/2'lik usul. Bir kat artırılarak 28/4 ölçüde de kullanılır.

Ağır düyek. Türk müziğinde 4/2'lik usul. Bir kat artırılarak 8/4 ölçüde de kullanılır.

Ağır evfer (Osm.). Türk müziğinde 9/4 ölçüde hafif usul. Ağır aksak ve aksak usulleriyle aynı ölçüde.

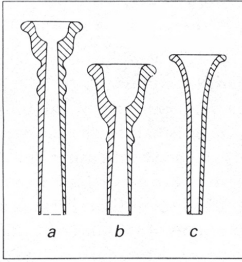
Ağırlama. Düğün geleneğini sürdüren kimi kırsal yörelerde, gelin ya da güvey karşılanırken çalınan kıvrak havalar. Davul ve zurna bu coşkulu müzik türünün en gözde çalgıdır.

Ağır semai. Klasik Türk müziği fasıllarında, bestelerle şarkılar arasında okunan sözlü müzik yapıtları. Genellikle aksak semai usulünde bestelenir. Sengin semai usulünde olanları da vardır. Dört dizelik söz düzeninin birinci, ikinci ve dördüncü dizeleri aynı makamda; meyan (ara) bölümünü oluşturan üçüncü dize ise bir başka makamda bestelenir. Dizelerin sonlarını çoğunlukla terennümler (anlamı olmayan, fakat ezgiyi sürdüren hece ya da sözcükler: *Tennen ni tenenâ...* vb. gibi) tamamlar.

Ağıt. Türk halk müziği türlerinden. Ölümüşlerin ardından iyiliklerini, kişiliklerini dile getirerek söyleyip, ağlaşmak. Genellikle saz eşliğinde, bir kişi tarafından, hüzünlü makamla ve gazel tarzında okunur. Ağıt başlamadan önce, may'a da olduğu gibi, yol gösteren saz, bu işlevini dizeden dizeye geçildikçe ağıt boyunca sürdürür. bk. Mersiye.

Ağız. Söyleyiş özellikleri. Hemen her ülkede olduğu gibi Türkiye'de de bölgeler ve yöreler arasında söyleyiş farkları vardır. Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Karadeniz kıyıları, Ege ve Orta Anadolu'nun söyleyiş biçimleri o yörelerin müziğini de etkiler. Hatta çalgılar, giysiler, oyunlar, yorumlar bile yöresel özellikler taşır. bk. Halk müziği.

Ağızlık (Fr. *embouchure*, İng. *mouthpiece*). Genel tanımıyla, üflemeli çalgıların ağıza gelen bölümü. Trompet, korno, trombon, büğlü, alto gibi aletlerin bu işlevi gören parçaları küçük bir hurniyi andırır. Klarnet ve saksofon ailesinin ağızlıklarına "gaga" ya da "bek" de denir.

Ağızlık türleri: a) trompet; b) korno; c) trombon.

Ağız mızıkası (İt. *harmonica*). Armonika. Üflemeli çalgı. Birden fazla ses bir arada çıkabildiğinden armonika adı verilen çalgının diyatonik (düz sesli) ve kromatik (yarım sesli) olarak tanımlanan iki türü vardır.

Ağız tamburası. Metal, ağaç ya da bambudan bir gövdeye tutturulmuş, tını veren ince ve yine ağaç ya da metal dilciği (idiofon) olan bir müzik aleti. Çalıcı, dilciği parmağıyla çelerek titreştirirken, bir yandan da ağız boşluğuna biçimler vererek, aletin değişik sesler çıkarmasını sağlar. İlk örnekleri Asya ve Okyanusya'nın kabile kültürüne kadar uzanır. Avrupa'ya 14. yüzyılda Asya'dan geldiği bilinir. 18. yüzyılda Avrupa'da bir oktavlık ses elde edilebilen, iki ve daha çok dilcikli türleri yapılmış, hatta 19. yüzyılda Avusturya'da, aşk serenatları çalabilen virtüözler bile yetişmiştir. Asya'da meditasyon aracı olarak kullanılır. *Guimbarde* ya da *Yahudi tamburası* adlarıyla da bilinir.

Ahenk. Türk müziğinde akort, düzen.

Ahenk tahtası (İng. *soundboard*). Piyano ve klavsende, önünde tellerin gerildiği olduğu ahşap bölüm. Rezonatör.

Air (Fr.; İng. *air*, *ayre*). Hava. Çalgı eşliğinde veya eşiksiz söylenen, solo ya da birkaç ses için yazılmış şarkı.

Air de cour (Fr.). Kral ve çevresindeki soylular için yazılan, "saray havası" anlamında bir Fransız şarkı türü. Kentlerin sesi (*voix de villes*) denilen kent işi şarkıların (*chanson*) ve halk ezgilerinin, 16. yüzyıl sonlarında lavta ve klavseneye uyarlanmasından doğdu. İlk örnekleri 1571'de yayımlandı. XIII. Louis döneminin (1610-43) en ilgi gören müzik türüydü. Yaygınlığı 17. yüzyılın sonlarına kadar sürdü. Solo ya da iki ses tarafından lavta ve klavsen eşliğinde söylenen türleri de vardı. Bütün bölümlerinde aynı ezginin yinelenildiği şarkıların sözleri, çoğunlukla serbest ya da ölçülü (*vers mesuré*) aşk şiirleriydi. Air de cour adını ilk kez, Adrian Le Roy ve Robert Ballard, birlikte hazırladıkları bir derlemede kullandılar.

Ais (Alm.). La bemol. *Aisis*: La çift bemol.

Akademi (Fr. *académie*, İng. *academy*, Alm. *Akademie*). Eski Yunanistan'da, Atina kenti dolaylarında Akademos adındaki bir zeytinlikte, Platon (Eflatun) felsefe dersleri verirdi. 15. ve 16. yüzyıllarda İtalya'da; Rönesans'la birlikte hemen bütün Avrupa'da, güzel sanatlar, müzik ve bilimsel eğitim veren yüksek okullara akademi denildi. *Académie Royale de Musique* (Paris), *Singakademie* (Berlin), *Royal Academy of Music* (Londra). 18. yüzyıldan sonra üniversite terimi yaygınlık kazandı. Günümüzde sanat, müzik, askerlik alanlarında eğitim veren kimi yüksek öğrenim kurumları, akademi adını korumaktadır. Harp Akademileri, Vi-

yana Müzik ve Görsel Sanatlar Akademisi, vd. gibi.

Akor (Fr. *accord*, İt. *accordo*, İng. *chord*, Alm. *Akkord*). Müzikte üç ya da daha çok sesin birlikte yarattıkları, uyumlu (armonik) ve ortak tını. Akorlar, *konsonans* ve *disonans* olarak iki armonik yapıya ayrılırlar. Konsonans akorlar, kendi içindeki seslerle bütünleşmiş bir tınıya sahiptir. Disonans akorlar ise, kulağa ardından bir başka akorla bütünleşmek gereğini hissettirirler. Batı müziğinin geleneksel akor yapısı, üçlü aralıkların uzantılarıyla sağlanır. Örneğin: Birbirine bitişik iki üçlünün oluşturduğu bir beşli aralık, üçlü akoru yaratır. 19. yüzyılın başlarında Batılı müzikerler, daha geniş bir anlatım olanağı sağladığından, yapıtlarında yedili ve dokuzlu akorları kullanmaya başladılar. Bir akoru oluşturan sesler birlikte değil de sırayla ve art arda kullanılarak ezgiler, melodik cümleler elde edilirse, kırık akor (*broken chord*) adını alır. Eş sesli müzikte çok yaygın uygulanan bir yöntemdir.

ciler aynı ölçüleri evfer ve aksak semai usulleri için de kullanır.

Aksak semai. Türk müziğinde, 10/8 ölçülü, 10 zamanlı, 6 vuruşlu küçük usul. Yürük ölçüsü 10/4, ağır aksak semai usulüyle karıştığından kullanılmaz.

Aksak semai evferi. Türk müziğinde 10/8 ölçüde küçük usul.

Aksak sofyan. Türk müziğinde küçük usul. Yürük ölçüsü 9/4, hafif ölçüsü 9/8. Genellikle hafif ölçü kullanılır.

Aktarım. bk. Transpozisyon

Aktarımlı çalgılar. bk. Transpoze çalgılar

Akustik (Fr. *acoustique*). Yankı bilimi. Fizik biliminin sesin oluşum, dağılım, aktarım, denetim, etki ve kayıt gibi niteliklerini kapsayan dalı. Opera, tiyatro, parlamento binalarının, konser ve konferans salonlarının, müzikhollerin, camilerin, kiliselerin tasarımında, ses dalgalarının kapalı alanlardaki oluşumunu inceleyen ve en uygun akustik koşullarının yaratılmasını sağlayan araştırmalar, mimari akustik kapsamına girer. Klasik ya da elektronik telli, üfleli, vurmali bütün müzik aletlerinin gövde tasarımından yaratacakları sesin gücü, etkisi, dağılımı, çoğaltımı ise mühendislik ve müzik akustiğinin konuları arasında yer alır. Bir senfoni orkestrasını oluşturan müzik aletlerinin akustik değerleri ve gövde yapıları, uzun deneyler, araştırmalar sonucu bugünkü biçimini almıştır. Müzik seslerinin tını özellikleri de yine akustik yoluyla, titreşimleri hesaplanarak bulunmuş ve bir temele oturtulmuştur. Pythagoras (Pisagor), Zarlino, Saveur, Savart gibi kuramcı, fizikçi ve müzikçiler, belirli uzunluktaki bir telin ya da belirli kalınlıktaki bir borunun birim olarak titreşimini zamana uygulamış, böylece sesleri sınıflara ayırmışlardır. Yapılan hesaplar sonunda "do" sesinin titreşim birimi 321

olarak bulunmuş, öbür seslerin kendilerinden sonraki ile titreşim oranlarının şu değişmez ölçüler içinde olduğu saptanmıştır: Do 1, re 9/8, mi 5/4, fa 4/3, sol 3/2, la 5/3, si 15/8, do 2. Sonraki do'lar, belirli oran değişmemek koşuluyla do 3, do 4 biçiminde sıralanır. Kalın seslere doğru gidişeyse do -1, do -2, do -3 ... biçiminde belirtilir. Dizinin ses farkı, 321'in 2., 3. ya da 4. katının yukarıdaki değişmez oranlarla çarpımı sonucu elde edilir.

Alaca bar. bk. Bar.

Alaturka (İt. *alla Turca*). Türk üslubunda, Türk tarzında. bk. Türk müziği.

Alba. Trubadurların geceleri sevgilileri için söyledikleri şiirler. Bu şiirlerden ikisi Giraut de Bornelh ve Cadenet'nin müzikleriyle günümüze ulaşmıştır.

Alborada (İsp.). Sabah serenadı. Şafak şarkısı. *Dulzaina* (bir tür kaval) ve *tamboril* (bir tür davul) eşliğinde söylenen İspanyol halk ezgileri. Ravel, *Alborada del Gracioso* adlı yapıtında tema olarak kullandı. bk. Aubade.

Aleatory (İng.). Bağımsız, rastlantısal müzik. Bir bestecinin müzik öğelerini belirli kurallara uymadan, kendi isteği, duygusu doğrultusunda seçme, kulama özgürlüğü.

Alleluia (İbr. *Hallelujah*). Halleluia biçiminde de yazılır. Anlamı: "Yehova'ya (Allah'a. Rabbe) *şükür olsun...*" Bu şükran ifadesi Tevrat'ın ayinlerde okunan bazı mezmurlarında, başta ya da sonda, bazılarında ise başta ve sonda yer alır. Eski Ahit'in 4. yüzyılda yapılan Latince çevirisinde de Alleluia olarak geçen bu söz, Katolik, Ortodoks, Anglikan ve Protestan ayinlerinde, ilahilerinde kullanılagelmiştir.

Al fine (İt.). Sona, sonuna değın.

Alla (İt.). Biçim, oran, üslup belirtmek için, terim ya da sözcüklerin önünde yer alır: *Alla cappella* (koro müziği tar-

zında); *alla camera* (oda müziği tarzında); *alla Turca* (Türk usulü)... gibi.

Alla breve (İt.). Tempoyu hızlandırmak için vuruşların kısaltılması. 4/4 yerine iki zamanlı 2/2 ölçü kullanılması gibi.

Allargando (İt.). Gittikçe yavaşlayarak. Genellikle müzik parçalarının çarpıcı final bölümlerinde kullanılır. Hız yavaşlar, fakat sesin gürlüğü artar. Bu tarz bitişler eş anlamdaki *rallentando* (kısaya yazılış rall.) ya da *ritardando* terimleriyle de belirtilir.

Allegramente (İt.). Coşkulu, parlak fakat ölçülü bir acıklıkta. Eş anlamda *allegro moderato*.

Allegretto (İt.). 1) Allegro ile andante arası tempo. Çabukça. 2) Kısa bir allegro parça. 3) Sonat ve senfonilerin bu bitelikteki bölümleri. Hız belirleyen öbür terimlerle birlikte kullanılarak değişik tanımlar elde edilir: *Allegretto moderato*; *allegretto vivace*... gibi.

Allegrezza (İt.). Coşkulu (bir müzik yapısının yorumunda).

Allegrissimo (İt.). Allegro'dan daha canlı, daha coşkulu bir tempo.

Allegro (İt.). 1) Hızlı, çabuk, coşkulu, parlak, çevik tempo. 2) Konçerto, senfoni, sonat, kantat ve opera aralarının bu nitelikteki bölümleri. 3) Hızlı tempodaki yapıtlarda başlık yerine de kullanılır. Öbür terimlerle birlikte kullanılarak farklı tanımlar elde edilir. *Allegro ma non troppo* (ölçülü bir hızla); *allegro agitato* (heyecanlı, hırslı bir hızla); *allegro assai* (çok daha hızlı); *allegro moderato* (aşırıya kaçmayan bir hızla); *allegro molto* (daha canlı)...

Allein (Alm.). Solo. Tek başına.

Allemanda (İt.; Fr. *allemand*, İng. *alman*, *almand*, *german dance*). Alman. Çok eskilere uzanan bir Alman dansı. 16. ve 17. yüzyıllarda Almanya'dan Fransa ve İngiltere'ye sıçrayarak; saray çevrelerinde, soylular arasında mo-

da oldu. Kadın erkek ikililerinin oluşturduğu gruplar halinde oynanan, 4/4'lük ölçüde, gösterişli, kıvrak bir dansı. 17. yüzyılda besteciler sütlerin birinci bölümünde bu dansı kullandılar. 18. yüzyılda, dört çift tarafından oynanan, 2/4'lük ölçüde, stilize bir dansa dönüştü.

Allentado (İt.). Giderek yavaşlama, ağırlaşma. Eş anlamda: *Allentamento*, *allentare*, *allentato*.

Allmählich (Alm.). Yavaş yavaş. Ağır-dan.

Alloco (İt.). Yerine. Örneğin: .....'nın yerine (bir ses ya da çalgının yerini bir başka ses ya da çalgının alması).

All'ottava (İt.). Bir parçanın yazıldığı perdenin bir oktav altından ya da üstünden icra edileceğini belirtmek için kullanılan terim.

All'unisono (İt.). Ses birliğiyle. Değişik ses ya da çalgıların bir parçayı aynı perdeden (ünison) seslendireceğini belirtir.

Alphorn (Fr.). Alp kornosu. Alp dağlarında köylülerin ve çobanların birbirleriyle haberleşmek için çaldıkları boru. Kayın ya da huş ağacı kabuğundan elde edilen şeritler, içi oyuk bir ahşap boru üzerine sarılarak yapılır. Boyu 1,5 ile 4 metre arasından değişen uzunluklarda olur. Hafifçe yukarıya dönük kalak yanı yere gelecek biçimde üflenir. Haberleşme dışında, şenlik günlerinde ve törenlerde "ranz" denilen çoban havalarını çalmak için de kullanılır. Ses genişliği ve tonları, Fa-Fransız kornosunu andırır. Aynı çalgının benzerlerine İskandinav ülkeleri, Litvanya, Karpatlar, Pireneler ve Güney Amerika'da da rastlanır. Trompet ya da S biçiminde olanları da vardır.

Al rovescio (İt.). İki seçenektan birini ya da yön ve sıra değişimini (aşağıya, yukarıya, sağdan sola, önden arkaya... gibi) belirtmek için kullanılan terim.

Al segno (İt.). bk. Dal segno.

Alta (İt.). 15. yüzyılda iki ya da üç gruptan oluşan çalgı topluluğu.

Alterasyon (Fr. *altération*; İt. *alterazione*). Değişim. Notalarda geçici ya da sürekli ses değişimi. Diyez, bemol, çift diyez, çift bemol, bekar birer değişimdir.

Başlıca alterasyonlar

Alternativo (İt.). 1) Bir parçada yinelenen bölümlerin nöbetleşe çalınacağını belirtir. 2) 18. yüzyılda, iki bölümlü danslarda, ikinciden sonra birinci bölümün yinleneceğini belirtmek için de kullanılırdı.

Althorn (Alm.). Alto korno.

Altılama (Fr. *sexta*, Lat. *sextol*; İng. *sextolet*). İkili bölünmeye göre yazılmış bir müzik parçasının geçici olarak altı eşit parçaya bölünmesi. Altılamayı oluşturan notalar bir "bağ" işaretiyle belirtilir ve bağ ile notaların arasına 6 rakamı yazılır.

Altılı (Fr. *sextette* ya da *sextuor*, İng. *sextet*; İt. *sestetto*; Alm. *Sextett*). Altı çalgı ya da altı ses için yazılmış müzik parçası. Bu tür müziği seslendiren topluluk. Yaylı çalgılar altılıları genellikle iki keman, iki viyola ve iki viyolonselelden oluşur. Aynı çalgıları değişik sayılarda kullanan besteciler de vardır. Örneğin: Haydn'in *Echo* adlı yapıtı, dört keman, iki viyolonsele. Eugene Goossen'in op. 35 *Yaylılar Altılısı*, üç keman, bir viyola, iki viyolonsele. Beethoven'in op. 81b *Altılı'sı*, iki keman, iki viyola, bir viyolonsele, bir korno. Ses müziğinde bu terim, operada yalnızca altılı meclisler için kullanılır.

Altmış dördlük. Birlik notanın altmış dörtte birini; ikilik notanın otuz ikide birini; sekizlik notanın sekizde birini; on altılık notanın dörtte birini; otuz ikilik notanın yarısını oluşturan değer.

Alto (İt.). 1) Kontralto diye adlandırılan, alçak gruptan kadın sesi. Önceleri *falsetto* yaparak hemen hemen kadın sesine yükselebilen erkek sesi de alto sayılırdı. 16. ve 17. yüzyıllarda İngiltere'de kilise müziğinde kullanıldı. 2) Dört sesli korolarda ikinci ve yüksek bölüm. 3) Fransa ve İtalya'da keman ailesinde ikinci çalgı olan viyolaya ve büğlü ile bariton arası sakshorn üflemeli çalgılara verilen ad. Kısa yazılışı: a.

Alto flüt. Konser flütün dört perde altında çalan, sol tonunda flüt.

Alto klarnet. Mi bemol (ya da fa) tonunda klarnet. Partileri yazılının altıncı (ya da beşinci) majör aralık altından çalar.

Alto korno (İng. *tenor horn*). Mi bemol tonunda, pistonlu üfleme çalgı. Korno ya da trompetin beş perde altından çalar.

Alto obua (Fr. *cor anglais*, İng. *english horn*). Partileri obuanın beş perde altından çalan, fa tonunda obua. bk. Korangle.

Alto saksofon. Saksofon ailesinden, mi bemol tonda üfleme çalgı. Partileri sol anahtarına göre yazılır ve yazılan notanın altı ses yukarısından çalınır. Örneğin: Sol anahtarına göre yazılmış "do", saksofonda "la" olarak çalınır.

Altra volta (İt.). Yeniden (icra sırasında, yinelenmesi gereken bölüm için).

Altus (Lat.). Yüksek. 15. yüzyılda kullanılan *kontrateno altus* teriminin kısa yazılışı ve söylenişi.

Amabile (İt.). Sevimli, sevecen (genellikle vokal yapıtların yorumunda).

Amarevole (İt.). Kederli, acılı, hüzünlü (genellikle vokal yapıtların yorumunda).

Amberefşan (Osm.). Türk müziğinde birleşik makam. Nihavent ve sultanî-yegâh makamlarından oluşur. Yegâh perdesinde (re) karar verir.

Ambitus (Lat.). 1) Bir ezginin en kalın perdesi ile en ince perdesi arasındaki iniş ve çıkışlar. 2) Makamın (mod'un) dışına çıkmadan, bir ezginin içinde dolaşılabilir alan.

A-moll (Alm.). La majör.

Amorevole (İt.). Okşayıcı bir incelikle, tatlılıkla (vokal yapıtların yorumunda). Eş anlamda: *Amorevolmente*.

Amoroso (İt.). Sevgiyle, sevecenlikle (vokal yapıtların yorumunda). Eş anlamda: *Amorosamente*.

Ana dizi. bk. Makam.

Anahtar (Fr. *clef*; İng. *key*). Bir müzik yapıtını yorumlayacak insan sesine ya da çalgıya en uygun ses genişliğini belirleyen işaret. Dizek'in (porte) başında ve çizgi üzerinde yer alır. Bugün üç tür anahtar kullanılmaktadır: Sol, fa ve do anahtarları. Sol anahtarı portenin alttan ikinci çizgisine konur. Bas anahtarı da denilen fa anahtarının yeri, portenin üstten ikinci çizgisidir. Do anahtarı ise dört ayrı konumda kullanılır. Tenor için üstten ikinci çizgiye; alto için orta çizgiye; mezzo-soprano için alttan ikinci çizgiye; soprano için en alt çizgiye konur. Anahtar, bulunduğu çizgideki notaya adını verdiği için, onu izleyen sesler (yukarıya ya da

aşağıya) dizinin değişmez sırasına göre belirlenmiş olur.

Anakrus (Lat. *anacrusis*; Alm. *aufakt*). Bir parçada, anahtardan sonra ölçü dışı bırakılmış nota. "Eksik ölçü" ya da "açış ölçüsü" de denir.

Anakrus

Anche (Fr.). Üfleli çalgılarda kamış. **Ancora** (İt.; Fr. *encore*). Tekrar, yenisinden, bir daha. *Ancora un volta* (bir kez daha); *ancora più forte* (yeniden daha güçlü).

Andace (İt.). Atak.

Andalucia (İsp.). İspanya'da Sevilla, Malaga, Cordoba, Granada, Almeria, Cadiz, Huelva ve Jaén illerini kapsayan özerk bölge. Andalucia'nın Arapça karşılığı olan el-Endelus (Endülüs) adını, 8. yüzyılda İspanya'yı işgal eden Müslüman Magribiler verdiler. Etkisini azaltarak 1492'ye kadar süren Arap egemenliği, bölgenin kültür ve sanatını da etkiledi. Özellikle İspanyol müziğinde ve danslarında izler bıraktı. Söyleyiş ve oynayış biçimine göre değişik adlar alan Andalucia tarzı müziğin başlıcaları: *Flamenco*, *tirana*, *cante*, *jondo*, *seguidilla*, *gitana*, *granadinas*, *malaguenas*, *peterenas*, *sevillanas*, *rodenas*, *bulerias*, *alegrías*, *fandango*.

Andante (İt.). Sessizce. Olabildiğince hafif tonda (yorumda).

Andamento (İt.). Çeşitli tekdüze ve güçlüsüz notalarla yinelenen kısa parça.

Andante (İt.). Allegretto ile adagio arası, orta hızı belirten ölçü. Yürüyüş temposu. Yakın kavramlardaki terimler: *Andante molto* (canlıca); *andante cantabile* (şarkı söylercesine); *andante mo-*

Fa, Sol ve Do anahtarlarının dizekteki yerleri

derato (ölçülü bir yavaşlıkta); *andante-mente* (andante'ye benzer biçimde).

Andantino (İt.). 1) Andante'den biraz daha hızlı. 2) Andante ölçüsünde kısa bir parça. *Andantino espressivo*: Andantino'dan daha yavaş.

Angel lute (İng.; Fr. *angélique*). Anjelik. 17. ve 18. yüzyıllarda kullanılan iki saplı lavta. Asıl sapın yanındaki ikinci sapta bulunan altı ya da yedi ahenk teliyle, ezgiye armonik eşlik sağlanırdı.

Anglaise (Fr.). Anglez. 1) İngilizlerin *country-dance* adını verdikleri 2/4, 3/4 ve 3/8'lik ölçülerde yazılan, çoşukulu, canlı bir halk dansı. 2) İngiliz tarzı, üslubu.

Anglaise (Bach'ın No. 3 Fransız Suiti'nden)

Angoscioso (İt.). Elemlî, kederli, üzgün (genellikle vokal yapıtların yorumunda).

Anima (İt.). Duygusal biçimde (yorumda). Eş anlamda: *Animoso*.

Animato (İt.). Canlı, hareketli, diri (tempo).

Ansaltz (Alm.; İng. *mouthpiece*; Fr. *embouchure*). 1) Üfleme çalgılarda, ağızlık. 2) İcra sırasında dudak becerisi gerektiren ataklar için belirteç.

Anthem (İng.). Sözleri Protestan dinsel kitaplarından alınan koro müziği. bk. İlahi.

Antik klarnet. 15. ve 17. yüzyıllar arasında kullanılan, çift kamışlı, boğukça tınlı üfleme çalgı. Kalağı hafifçe yuka-

rıya dönüktür. Bas ile soprano arasında değişen boylarının bir oktavlık ses genişliği vardır. Sesler, gövde üzerindeki perde delikleriyle sağlanır.

Antiphonia (Yun.). Antifonal. Değişik kültürlerin halk müziğinde, Musevi ve Hıristiyan ayinlerinde çok eskilerden bu yana kullanılagelen bir söyleyiş (ilahî) biçimi. İki şarkıcı ya da iki koro aynı ezgiyi, bölümler halinde dönüşümlü olarak söyler. Musevi ayinlerinde uygulanan bu söyleyiş tarzı, önce Suriye Kilisesi'ne, oradan da Batı kiliselerine uyarlandı. Dinsel müzik bestecilerinin birçoğu, bu söyleyiş biçimini iki koro için yazdıkları yapıtlarında kullandılar. Günümüzde daha çok, bir ezginin nakaratı gibi, bir ya da daha çok solistle koro arasında karşılıklı (*reponsoria*) söyleyiş tarzında uygulanıyor.

Antitonal. Aykırı, zıt tonda.

Aperto (İt.). Açık. Üflemelilerde piston; tellilerde yay ya da parmak; piyano da surdin kullanmadan seslendirilen açık notalar.

A piacere (İt.). İstendiği gibi. Zevkle, keyifle, sevinçle (yorumda).

Appassionata (Alm.; Fr. *passion*). Tutkuyla, hırsıyla, aşırı istekle. Beethoven'in op. 57 Fa Minör Piyano Sonatı, bu terimin en belirgin örneğidir. Yayınevi ilk kez bu sonata başlık olarak kullanmış (*Appassionata Sonata*), sonraları müzik terimleri arasına girmiştir.

Appassionato (İt.). Heyecanlı, ateşli üslupta (ya da bu tarzda yorumlayarak).

Appenato (İt.). Yaslı, kederli, üzgün (vokal yapıtların yorumunda).

Appoggiatura (İt.; Fr. *appoggiature*). Apozyatür. Çarpma notası. Asıl notadan önce, kısa kuyruklu daha küçüğü yazılarak belirtilir. Süresi genellikle asıl notadan çok daha kısa olur. Çabu-

cak çalınır ve asıl notaya geçilir. Yapıtlarda armonik bir süsleme ögesi olarak kullanılır. Kimi besteciler, yapıtlarına melodik değer katmak amacıyla, daha uzun süreli çarpma notaları da kullanmışlardır. Yine bir süsleme ögesi olan fakat önce değil asıl notayla birlikte çalınan "*acciaccatura*" ile karıştırmamak gerekir.

Arap aksak semai. Türk müziğinde usul. Yürük ölçüsü 10/4, hafif ölçüsü 10/8. Sözlü yapıtlarda yalnız hafif ölçü kullanılmıştır.

Araban (Osm.). Türk müziğinde makam. Zengüle basit makam dizisinin neva (re) perdesi üzerine göçürülmesiye (şeddiyle) oluşur.

Arabanbuselik (Osm.). Türk müziğinde birleşik makam. Dügâh (la) perdesinde karar verir. Kullanılmıyor.

Arabankürdi (Osm.). Türk müziğinde birleşik makam. Bayatıaraban dizisinin sonuna kürdi dörtlüsünün eklenmesiyle oluşur. Güçlüsü neva (re), durağı dügâhtır (la). Bayatıaraban ile başlar, kürdi dörtlüsünde karar verir.

Arabanuşşak (Osm.). Türk müziğinde birleşik makam. Araban ve uşşak makamlarından oluşur. Dügâhta (la) karar verir.

Arabesk (Fr. *arabesque*). 1) Batı müziğinde rondoyu anımsatan süsleme türü. Ezgi yapısı olarak Arap müziğiyle bir ilgisi yoktur. 2) Türk müziğinde 1970-90 yılları arasında beliren ve kaybolan bir akım.

Aralık (Fr. *intervalle*). İnterval. Müzik terimi olarak iki ayrı kavramı tanımlar: 1) İki notanın birbirine olan uzaklığı. Aynı oktav içinde kalanlara *basit aralık*, oktavı aşanlara *birleşik aralık* denir. Örneğin, oktav ve ona eklenen üçlüden oluşan onlu aralıkta olduğu gibi do-domi. Bu notalar (ya da aralıklı tüm notalar) bir anda, yani eş zamanlı çalı-

nırsa *armonik aralık*, birbiri ardına çalınırsa *melodik aralık* oluşur. 2) Değişik frekanstaki iki sesin ton farkı. Batı müziğinde en küçük aralık yarım ton değerinde olduğu halde, Türk müziğinde *taninî* denilen, tam aralığın dokuzda biri değerinde *koma*, aralık birimidir. Yine Türk müziğinde dört koma değerindeki en küçük aralığa *bakiye* denir. Bundan daha küçük aralığı, yani iki ses arasındaki ton farkını kulak algılayamaz. Beş komalık aralık *küçük mücennep*, sekiz komalık aralık ise *büyük mücennep* olarak adlandırılır. bk. Türk müziği.

Arâmican (Osm.). Türk müziğinde makam. Rast (sol) perdesinde karar verir. Kullanılmıyor.

Ara müzik. bk. Intermezzo.

Aranağme (Fr. *riturnel*; İt. *ritornello*). 1) Dönmek (geriye, başa), bir daha almak, yinelemek. Ses müziğindeki *nakarat* gibi, çalgıların belirli bir müzik cümlesini yinelemeleri. 2) Türk müziğinde bir saz eseri türü. Bir sözlü yapıtan diğerine geçerken, arada yalnızca saz ya da sazlarla çalınan bağlantı müziği. Bir şarkının kıtaları arasında; aynı makamda bestelenmiş şarkılar arasında, ya da makamdan makama geçişte yer alır. Aranağmenin, kendisini izleyecek yapının makam ve usulüne uygun olması aranır. Aranağmeler genellikle içten geldiği gibi çalınırsa da, bazı şarkı ve köçekçeler için bu amaçla bestelenmiş ve "saz" diye adlandırılan kısa parçalar da vardır. Taksim de bir tür aranağmedir. İcracıların ve dinleyenlerin kulaklarını bir sonraki makamın ses dokusuna hazırlar.

Aranjman (Fr. *arrangement*). Bir müzik parçasının anlam ve içeriğini değiştirmeden yapılan yeni düzenleme. Örneğin, keman için yazılmış bir parçanın piyanoyla ya da bir orkestra yapıtının

tek çalgıyla yorumlanacak biçime getirilmesi. Bir tür uyarılama.

Arazbar (Osm.). Türk müziğinde birleşik makam. Neva (re) perdesi üzerine göçürülmüş bayatî dizisine, çargâh (do) perdesi üzerine göçürülmüş rast beşlisi ile uşşak dörtlüsünün eklenmesiyle oluşur. Dügâhta (la) karar verir. Rast beşli ve uşşak dörtlü kullanılmadan, yalnızca neva üzerindeki bayatî dizisinin eklenmesiyle, kimi makamlara arazbar yapısı kazandırılabilir.

Arazbarbuselik (Osm.). Türk müziğinde birleşik makam. Arazbar dizisine uşşak dörtlüsü yerine buselik dörtlüsünün eklenmesiyle oluşur. Zengûle (la bemol) perdesinde karar verir.

Arazbarzemzeme (Osm.). Türk müziğinde birleşik makam. Arazbar makamının kürdî dörtlüsüyle biten türevidir. Kullanılmıyor.

Archlute (İng.). İki gövdeli lavta. Birindeki bas tellerle ezgiye ya da solo söyleyen şarkıcıya eşlik edilirdi. 16. yüzyıl sonlarıyla 18. yüzyıl ortalarına kadar İtalya'da yaygın olarak kullanıldı. 17. yüzyılda İngiltere'de, yerini *theorbo* adlı çalgı aldı.

Arco. bk. Yay.

Ardito (İt.). Canlı, hareketli, istekle (yorumda).

Argun. Çifte kaval. Antakya yöresine özgü bir üfleme çalgı.

Arıza (Ar.). Müzik yazısı notada, ses değişimini belirleyen işaretler. bk. Değiştirme işaretleri.

Aria. bk. Arya.

Arietta (İt.). Kısa ariya. Önceleri müzikli komedilerde yer alan eğlendirici şarkılardı. Komik operanın doğmasında etken oldu.

Arioso (İt.). Belirli hızda, konuşur gibi söylenen lirik, anlamlı opera parçaları.

Armatür (Fr. *armature*). Donanım. Bir

müzik parçasının tonalitesini belirten notalama işaretleri. bk. Tonalite işareti.

Armoni (Fr. *harmonie*; İt. *armonia*; İng. *harmony*; Alm. *Harmonie*). Uyum. Çok sesli müziğin temel öğelerinden biri. İki ya da daha çok sesin birlikte tınlanmasıyla oluşan ve kulağı rahatsız etmeyen bir sesler bütünüdür armoni. 9. yüzyılda bestelenen kilise ayinleri, armoni arayışının ilk örneklerini oluşturur. Bestecilerin ayin müziğindeki etkiyi artırmak amacıyla, asil ezgiye yaptıkları uyumlu eklemelerden, armoni doğmuş oldu. Daha sonraki yüzyıllarda sürekli gelişerek, dinsel ya da din dışı müziğin her alanından ve her türünde, akorlar arasındaki bağlantıyı düzenleyen temel bir bestecilik ve anlatım sistemine dönüştü. Ancak, yeni modülasyon ve tonalite arayan, kromatik notaların da bir armonik değeri olduğunu savunan ve uygulayan Wagner, Debussy, Schönberg başta, kimi besteciler, Bach'la başlayıp Beethoven'e uzanan geleneksel armoni sisteminde yapısal değişimin yolunu açan öncüler oldular.

Armoni mızıkası. Kontrbas, viyolonsel gibi yaylı çalgıların da yer aldığı, senfonik orkestrası büyüklüğünde bando.

Armonik. bk. Akordeon.

Armonika. bk. Ağız mızıkası.

Armoniyum (Fr. *harmonium*). Pedallarına basıldığında körüğünden sağlanan havayla çalışan, konsol piyano büyüklüğünde org. Kamışlı org olarak da bilinen ve dört ya da beş oktavlık ses genişliği olan tuşlu bir çalgı. Viyanalı Haeckl, ilk örneği olan *Phisarmonica*'yı, Avrupa'nın 1770'li yıllarda tanıdığı *Shneg* adlı bir Çin üfleme çalgısını örnek alarak yapmıştı (1881). John Green'in aynı yöntemle yaptığı *Seraphine*'den sonra, 1840-50 arası Alexandre Deba-

Müzik Terimleri Sözlüğü'nü müzikseverlere,
müzikle ilgilenenlere ve müzisyenlere
başvurabilecekleri güvenilir bir kaynak
olarak sunuyoruz.

Vural Sözer, bu sözlüğü Türk ve Batı müziği
ayrımı yapmadan, kısa, özlü bir anlatımla ve
yer yer önemli ayrıntıları da öne çıkaran
bir anlayışla hazırladı.

Kuşkusuz, *Müzik Terimleri Sözlüğü*'yle
bilgilerimizi tazelemiş,
yeni bilgiler edinmiş ve müzik dünyamızı
renklendirmiş olacağız.

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-1496-0

9 789751 414960

KDV'den muafdir